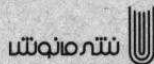

www.ketab.ir

زیر
و
رو

پدیدآورنده و عکاس: پریسا داودی
 نویسندگان: عقیل بهرا، احمد حسن زاده، نسرين طالبي سروري
 مترجم: محمدرضا ترک تئاری
 ویراستار: گل آرا جهانیان
 طراحی کتاب: هدیه احمدی
 چاپ اول / تهران ۱۴۰۰ / ۵۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۲۸۰-۳۳-۰

www.manooshpub.com

www.ketab.ir

سرشناسه:	داودی، پریسا، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور:	زیر و رو / Beneath and Above the Surface / پدیدآورنده و عکاس پریسا داودی؛ نویسندگان عقیل بهرا، احمد حسن زاده، نسرين طالبي سروري؛ مترجم محمدرضا ترک تئاری.
مشخصات نشر:	کرمان: مانوش، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری:	۱۱۲ ص.؛ مصور؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۸۲۸۰-۳۳-۰
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	فارسی- انگلیسی.
موضوع:	تهران -- اوضاع اجتماعی -- مصور
موضوع:	Tehran (Iran) -- Social conditions -- Pictorial works
موضوع:	عکس ها -- ایران -- تهران
موضوع:	Photographs -- Iran -- Tehran
موضوع:	تهران -- اوضاع اجتماعی -- قرن ۱۴
موضوع:	Tehran (Iran) -- Social conditions -- 20th century
شناسه افزوده:	بهرا، عقیل، ۱۳۵۹-
شناسه افزوده:	حسن زاده، احمد، ۱۳۶۰-
شناسه افزوده:	طالبي سروري، نسرين، ۱۳۶۶-
شناسه افزوده:	ترک تئاری، محمدرضا، ۱۳۶۳ -، مترجم
رده بندی کنگره:	DSR ۲۰۷۹
رده بندی دیویی:	۱۲/۹۹۵
شماره کتابشناسی ملی:	۷۵۶۰۸۷۲

مقدمه

۷-

پریسا داودی

هر عکس رازی است، هر شهر رازها

۱۱-

عقیل بهرا

پارک رازی

۱۷-

آواز در تاریکی

۲۵-

احمد حسن زاده

قوهای چرخان

۴۱-

علیه طبیعی سازی

۴۹-

مروری بر آثار چند هنرمند عکاس

نسرین طالبی سروری

تکه ها

۶۵-

زیر و رو کند و کاوی است در تأثیرات تحول عقیدتی بر مکان؛ نگاهی بر تغییرات قهری که قدرت حاکمه بر یک مکان تحمیل می‌کند و به مدد آن نشانه‌هایی را پاک می‌سازد و عناصر جدیدی را به جایشان می‌نشاند. مثل آنکه دستی از بالا پاک‌کنی را برداشته باشد و بخشی از حافظه‌ی تاریخی و جغرافیایی را از صفحات تاریخ پاک کند. اما همیشه پس از هر تحول و حادثه‌ای ناگزیر ردی به جای خواهد ماند و زیر و رو و کاوی این رده‌های به جامانده است، آن خطوط پنهانی که از خود خشی، حتی کوچک، بر صفحات تاریخ به جای گذاشته‌اند.

در سال ۱۳۹۵ برحسب تصادف اسناد و مدارکی از یک مکان به دستم رسید که نشان از دگرپرسی بزرگی در آنجا داشت، با دیدن این اسناد ایده‌ی اولیه‌ی مجموعه‌ی زیر و رو در ذهنم شکل گرفت. اسناد درباره‌ی ساخت و سازی کلان در محلی بود که زمانی در آتش خشم انقلابیون سوخته بود و نشان می‌داد چگونه پارک رازی را روی زمینی ساخته‌اند که قبلاً متعلق به شهرنوبوده، زمینی مسطح در ابعاد چهارده هکتار. در دستور کار این اسناد چنین آمده بود که با احداث پارک رازی فضای بدنام شهرنوبه کل از خاطره‌ها پاک خواهد شد. همراه مدارک، عکس‌هایی بود از کاوه گلستان و بعد عکس‌هایی از فضای مسطح و خالی پس از تخریب شهرنو. دیدن این عکس‌ها در کنار هم نقطه‌ی شروع کار من بود. در ادامه، به سراغ اندک منابع موجود از گذشته‌ی این مکان رفتم، منابعی همچون عکس‌های کاوه گلستان، فیلم قلعه، کتاب‌های قلعه و با من به شهرنوبیابید، رمان طوطی و کتاب‌هایی که در بخش‌هایی از آن به شهرنوبه‌ی مخته شده بود، مثل شب یک، شب دو. هم‌زمان شروع کردم به بررسی میدانی پارک رازی و بخشی از بیمارستان فارابی که روی شهرنو و قلعه‌ی سابق ساخته شده‌اند. در طول بازدیدهایم از پارک، با یکی از نوازندگان تئاترهای قلعه آشنا شدم که به واسطه‌ی شغلش با افراد زیادی در قلعه آشنایی داشت. از طریق او با یک رقص، دورویی و سپس با تعداد بیشتری از روسپی‌ها، که سن‌شان از شصت گذشته بود، فروشندگان قلعه و یکی از قوادان آنجا آشنا شدم. صحبت‌های آن‌ها گاه در انکار آنچه بر آن‌ها گذشته و گاه در تبری‌ی خود و گاه در حسرت گذشته‌ای بود که گویی روزگاری شاد و تکرارناشدنی را به یادشان می‌آورد. از پس تمام این‌ها، آنچه بیش از هر چیز توجهم را جلب کرد این بود که یک مکان چگونه در گذر زمان با تغییر ایدئولوژی حاکم دچار دگرگونی می‌شود. نگاه به گذشته‌ی این مکان - از ایجاد آن در دوران قاجار تا دوران پهلوی که اولین مرکز نظام مند روسپی‌گری در آن با نام شهرنو شروع به فعالیت کرد و تا به امروز که تبدیل به پارکی چهارده هکتاری شده - نشانگر این نکته است که چگونه تحول عقیدتی در حاکمیت می‌تواند باعث استحاله‌ی یک مکان گردد.

نکته دیگری که توجهم را به خود جلب کرد شهربازی پارک بود، مجموعه‌ای که زمانی ساخته شده بود تا محلی باشد برای گذران اوقات فراغت و تفریح و اکنون کارکرد خود را از دست داده و متروک رها شده است. شهربازی نتیجه‌ی نافرجام تغییر کاربری قهری مکان و برخورد سلبی با آن است.

به زعم من آنچه این مفهوم را به بهترین نحو بیان می‌کرد، مدیوم عکاسی و سازوکارش بود. آنگونه که از ایزه‌ها فاصله می‌گیرد و آنها را در فضا قرار می‌دهد، با نگاهی بی‌واسطه و سرده به نامکانی خالی از جمعیت و رها شده که مصداقی است برای ازکارافتادگی یک مکان. و همچنین قابلیت

این مدیوم در ثبت معماری ای که با افزودن لایه‌ای بر لایه پیشین مصرانه بر آن بوده تا خاطره‌های جمعی از مکان را پاک کند یا به تمامی بپوشاند. خاصه روش عکاسی فوری* و دسترسی سریع به تصویر شکل گرفته روی کاغذ که علاوه بر قرابتش با موضوع، برخی از جزئیات را نیز از بین می‌برد و در نتیجه درکی کلی از نامکانی از کار افتاده به دست می‌دهد. همچنین در این نوع عکاسی رنگ‌ها وضوح خود را از دست می‌دهند و همین امر است که شهربازی را تبدیل می‌کند به مکانی بی‌زمان.

در پایان، از آنجا که در نظر گرفتن این موضوع از جهات مختلف برای من حائز اهمیت بسزایی بوده است، سعی داشتم کتاب فقط به ارائه‌ی عکس‌هایی از وضعیت فعلی شهرنوشخانه نشود و از این رو کتاب پیش رو شامل متن‌هایی است که نویسنده‌هایی از حوزه‌های مختلف در آن‌ها نگاهی انداخته‌اند به نتایج حاصل از تحول عقیدتی در مکان.

www.ketab.ir

* عکس‌های بخش پارک رازی: عکس فوری فوجی، قطع مربع، ابعاد ۶۲ در ۶۲ میلیمتر
عکس‌های بخش قوهای جرخان: عکس فوری فوجی، قطع کوچک، ابعاد ۴۶ در ۶۲ میلیمتر
عکس‌های بخش تکه‌ها: عکس فوری فوجی، قطع کوچک، ابعاد ۴۶ در ۶۲ میلیمتر